

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Юрєвича Юрія Олександровича

на тему:

«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО В ПОЛЬЩІ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність дисертаційної роботи. Тема дисертаційного дослідження Юрєвича Ю. О. є актуальною з багатьох причин. По-перше, для реформування адміністративного судочинства сучасної України важливо вивчати історичний досвід його генези. Оскільки розвиток адміністративної юстиції на українських землях був перерваний радянським періодом управлінського свавілля, якому не зміг запобігти навіть Адміністративний кодекс Української РСР 1927 р., інші етапи його еволюції становлять велику цінність. Відтак, положення дисертаційної праці Юрєвича Ю. О. підтверджують існування українських витоків адміністративного судівництва та спростовують думку про те, що це новий для України інститут, започаткований лише у 2005 р.

По-друге, українська правова традиція в частині адміністративної юстиції черпає свої основи передусім з австрійського і польського досвідів розбудови цього судового механізму захисту прав громадян. Зазначене пояснюється тим, що західноукраїнські землі перебували у відповідні історичні періоди в складі іноземних держав – Австро-Угорщини та Республіки Польща. Юрєвич Ю. О. обрав напрямом свого дослідження польську історію адміністративного судівництва, що дозволяє комплексно висвітлити та пояснити світоглядні підвалини української адміністративної юстиції, що походять з періоду між двома світовими війнами. Особливо цінними в згаданому контексті видаються досліджені дисертантом факти про українців, які були суддями, учасниками судових процесів або інший спосіб долучилися до розвитку адміністративного судочинства на відповідному історичному етапі.

По-третє, дисертаційне дослідження Юрєвича Ю. О. показує європейські корені українського адміністративного судочинства. На поточному етапі державотворення в Україні європейська інтеграція належить до пріоритетних завдань. Важливим елементом її реалізації є гармонізація українського законодавства з правом Європейського Союзу. Особливу важливість при

цьому становить відповідність європейським правовим стандартам механізму адміністративного судочинства, адже він входить до числа провідних гарантій належного функціонування правової держави. Досліджений дисертантом правовий досвід вказує на те, що українська адміністративна юстиція ментально та функціонально відповідає європейським критеріям, адже вона історично на них формувалася та зростала.

По-четверте, для України доцільно фокусувати увагу на законодавстві та практиці адміністративного судочинства тих європейських держав, які мають з нею культурну близькість та географічне сусідство. Відтак, основним орієнтиром повинна стати Республіка Польща, яка вже є членом Європейського Союзу, НАТО та інших авторитетних міжнародних організацій. Досліджений Юревичем Ю. О. об'єкт показує, що польський шлях до сучасної адміністративної юстиції був складним і неоднорідним, однак досягнув позитивних результатів. Незалежність і професійність Найвищого адміністративного трибуналу, Головного адміністративного суду та інших органів адміністративного судочинства Польщі стали опорою для розвитку демократії й успішних реформ суспільного життя на різних історичних щаблях розвитку польської державності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Роботу виконано в межах науково-дослідної теми кафедри адміністративного та фінансового права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Адаптація адміністративного та фінансового законодавства України до права Європейського Союзу», державна реєстрація № 01194002407.

Наукова новизна роботи. У вступі дисертаційної праці Юревича Ю. О. коректно, стисло, інформативно й обґрунтовано сформульовано положення наукової новизни. У ній запропоновано виокремити три основні стадії розгляду скарг Найвищим адміністративним трибуналом Республіки Польща у 1922-1939 рр. – вступне провадження, розгляд справи по суті та виконання рішення. На думку дисертанта, доцільність такої процесуальної конструкції підтверджує насамперед те, що більшість адміністративних скарг були визнані Найвищим адміністративним трибуналом непридатними для вирішення та залишилися без розгляду за результатами вступного провадження.

Серед іншого, у дисертаційній праці розкрито причини та процеси створення Головного адміністративного суду Польщі у 1980 р. Як стверджує дисертант, головною парадигмою створення вищої інстанції адміністративного судочинства Польської Народної Республіки був досвід

Найвищого адміністративного трибуналу 1922-1939 рр., а невпинні зусилля польських правознавців в умовах послаблення соціалістичної диктатури кінця 70-х рр. ХХ ст. привели до прийняття закону від 31 січня 1980 р., на підставі якого було створено Головний адміністративний суд.

Автор удосконалив обґрунтування іноземних (насамперед французьких, німецьких і австрійських) впливів на формування адміністративного судівництва Польщі та висвітлення рецепції положень законодавства інших європейських держав. У його праці набули подальшого розвитку положення про: первинні форми вирішення публічно-правових спорів органами та посадовими особами Речі Посполитої.

Практичне значення дисертаційної праці Юрєвича Ю. О. не викликає сумнівів, а її положення, як і публікації дисертанта, можуть бути рекомендовані до використання у навчальному процесі під час викладання навчальних дисциплін та підготовки підручників і навчальних посібників з курсів «Адміністративне право», «Адміністративно-процесуальне право», «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Судові та правоохоронні органи». У науково-дослідному аспекті дисертаційна праця має потенційне значення для подальших досліджень історії адміністративного права та судочинства Центрально-Східної Європи, компаративних правничих студій тощо. Положення дисертаційної праці варто врахувати при реформуванні правової системи України в частині удосконалення чинних положень Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та інших нормативно-правових актів на ґрунті європейського правового досвіду.

Характеристика та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Викладені в дисертаційній праці Юрєвича Ю. О. наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, аргументованими та достовірними. Автор належно роз'яснив актуальність теми його дослідження, поставив перед собою мету та відповідні завдання, які послідовно виконуються в тексті роботи та її висновках. Ним було визначено правовідносини у сфері адміністративного судочинства Польщі у період до 2003 р. як об'єкт дослідження, а предмет становлять закономірності становлення та особливості розвитку польського адміністративного судівництва. Кінцевою хронологічною межею дослідження слушно обрано 2003 р., оскільки на початку 2004 р. набула чинності масштабна реформа адміністративної юстиції Республіки Польща.

Структура дисертаційної праці Юревича Ю. О. є логічною, послідовною та відповідає заявленій меті та завданнями. У першому розділі висвітлено вклад польських, українських та інших дослідників у вивчення теми становлення та розвитку адміністративного судочинства Польщі. Значна увага присвячена працям представників правничої школи Львівського національного університету імені Івана Франка. Крім того, автор розкрив особливості методологічного апарату його дослідження – принципів, концептуальних підходів, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, а також логічних прийомів і понятійно-категоріальних засобів дослідження.

Другий розділ присвячено первинним механізмам і формам вирішення публічно-правових спорів Речі Посполитої, а також формуванню французької, австрійської та пруської моделей адміністративної юстиції на польських землях у ХІХ ст. Керуючись висновками польської юридичної історіографії, автор визнає історично першим органом судочинства, уповноваженим вирішувати публічно-правові спори Коронний казенний трибунал, який функціонував у ХVІ-ХVІІІ ст. Після його ліквідації згадані повноваження були розпорошені між різноманітними інстанціями. Цікавими та пізнавальними видаються співставлення і порівняння дисертанта органів адміністративного судочинства, яких у Польщі створювали Франція часів Наполеона Бонапарта, Австро-Угорська монархія та Німецька імперія.

Третій розділ найбільший за обсягом і становить основний науковий здобуток дисертанта. У ньому проаналізовано маловідомі джерела та досліджено важливі документи про розбудову системи адміністративної юстиції Республіки Польща в міжвоєнний період. Основним органом згаданої системи був Найвищий адміністративний трибунал. Автор з'ясував особливості його утворення, організації, структури, компетенції, процесуальні аспекти розгляду скарг, а також правовий статус суддів. Крім того, в третьому розділі охарактеризовано Адміністративний суд у справах осіб з інвалідністю й місцеві органи адміністративного судочинства воєводства, які походили зі складу Німецької імперії.

У четвертому розділі висвітлено спроби повоєнної відбудови адміністративного судочинства Польщі, яке після окупації було ліквідовано владою Третього Рейху. Комуністична влада також не була прихильною до ідеї адміністративної юстиції, всіляко відкладаючи можливість її відновлення. Відтак, цей процес затримався аж до 1980 р., коли під тиском і наполегливою працею науково-практичної спільноти польських юристів було створено Головний адміністративний суд. Викликають інтерес маловідомі аспекти

щодо інших органів, уповноважених вирішувати публічно-правові спори в Польській Народній Республіці – судів соціального забезпечення, державного арбітражу тощо. Досліджено трансформації компетенції Головного адміністративного суду в 90-х рр. ХХ ст. та його роль у формуванні правової держави та зміцненні демократії в Польщі.

Повнота викладення матеріалів дисертації у публікаціях автора.

Положення дисертації висвітлено у десяти наукових публікаціях – трьох наукових статтях, надрукованих у фахових виданнях з юридичних наук, а також у семи матеріалах наукових конференцій. Матеріали дисертації у вказаних публікаціях відповідають результатам дослідження, викладено повно й одноосібно.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. У дисертаційній праці не виявлено текстових запозичень без посилання на джерело та інших порушень академічної доброчесності.

Не маючи на меті применшити наукову цінність, актуальність і новизну дисертаційного дослідження Юревича Ю. О., варто висловити наступні зауваження (побажання) в порядку наукової дискусії.

Зауваження щодо змісту дисертації:

1. Автор неодноразово вказує на подібності між положеннями австрійського закону про Адміністративний трибунал 1875 р. та польського закону про Найвищий адміністративний трибунал 1922 р. Було б доцільно скласти порівняльну таблицю щодо змісту цих нормативно-правових актів у формі додатку до дисертації. Це дозволило би показати, які положення законодавства були запозичені з австрійського досвіду, а які мали інше походження.

2. Інколи дисертант вказує в дужках при першій згадці автентичну назву органу адміністративного судочинства мовою оригіналу (польською, німецькою тощо), проте такі уточнення не мають постійного характеру. Як видається, було б доцільно уніфікувати підхід щодо цього питання та вказувати відповідну інформацію щодо кожного органу адміністративного судочинства при першій згадці. Це дозволило б посилити переконливість викладу матеріалу.

Висновок. Рецензована дисертаційна праця Юревича Ю. О. виконана на високому науковому та методологічному рівні, вирішує важливі завдання юридичної науки, є самостійною, творчою та цілісною, містить актуальність, наукову новизну та практичне значення. Дисертація є завершеним науковим

дослідженням, грамотно написана літературною українською мовою в науковому стилі й оформлена відповідно до встановлених вимог. Її структура, висновки і анотації є логічними й обґрунтованими.

Відтак, дисертаційна робота Юрєвича Юрія Олександровича на тему: «Адміністративне судочинство в Польщі: становлення та розвиток», представлена на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає спеціальності 081 Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 року), та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор, Юрєвич Юрій Олександрович, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Рецензент

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного
та фінансового права
ЛНУ імені Івана Франка

Наталія ПАСЛАВСЬКА